

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
Қазақстан Республикасының
педагогикалық университетінің
Абая

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
Abai Kazakh National Pedagogical
University

PUBLISHED SINCE 1944

3 (397)

MAY – JUNE 2022

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

БИЛЯЛОВ Дархан Нұрланұлы, PhD, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 4**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мықтыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2022

Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Мұратбаев көш., 75.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансент Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

БИЛЯЛОВ Дархан Нурланович, PhD, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального педагогического университета им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 4**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязгат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ООО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2022

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

DEPUTY CHIEF DIRECTOR:

BILYALOV Darkhan Nurlanovich, Ph.D, Honorary Member of NAS RK, Rector of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASYMOVA Alma Yessimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 4**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2022

Address of printing house: ST «Aruna», 75, Muratbayev str, Almaty.

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ISSN 1991-3494

Volume 3, Number 397 (2022), 20-27

<https://doi.org/10.32014/2022.2518-1467.298>

Н. Арыстанбекұлы

Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университеті,
Алматы, Қазақстан.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ДІНТАНУЛЫҚ САРАПТАМА ЖҮРГІЗУДІҢ ТАҒЫЛЫМДЫҚ МӘН-МАҢЫЗЫ

Аннотация. Мақалада Қазақстан Республикасының құқықтық жүйесінде нормативтік мәнге ие дінтанулық сараптама қорытынды құжатының пайда болуының алғышарттары сөз болады. Оның құқықтық негіздері талданады. Тәуелсіздік жылдарындағы діни ахуалдың өзгеріске ұшырауы негізге алына отырып, тақырыпқа қатысты құқықтық деректер мен тарихи дереккөздердің негізінде дінтанулық сараптаманың пайда болуына қатысты жаңа байламдар жасалынады. Атап айтар болсақ, дінтанулық сараптама түсінігіне құқықтық анықтама беріліп, Қазақстандағы дінтанулық сараптама тарихына талдау және дінге қатысты заңнамаларға шолу жасалынып, дін мәселелеріне жауапты мемлекеттік органның құрылу тарихы жан-жақты сараланады. Республикадағы дін мәселелеріне жауапты мемлекеттік органның функциясы және оның жанынан құрылған дін мәселелерін зерттеу орталықтары жүргізген дінтанулық сараптамаларға ішінара мониторинг жасалынады. Дінтанулық сараптаманың қоғамдық орны мен рөлі зерделенеді. Сондай-ақ, қолданыстағы ережелер бойынша дінтанулық сараптама өлшемдері талданып, дінтанулық сараптаманы арнаулы құзырлы мекемелер жүргізетін ресми негіздері ғылыми түрде бағаланады. Дінтанулық сараптама жүргізілетін объектілер нақтыланады. Жалпы, дінтанулық сараптама жүргізудің мемлекет пен қоғам үшін маңыздылығы құқықтық тұрғыда жан-жақты талқыланады.

Түйін сөздер: дін, сараптама, ислам, дәстүр, экстремизм, деструктивті, заң, ереже.

Н. Арыстанбекұлы

Египетский университет исламской культуры Нур-Мубарак,
Алматы, Казахстан.

**ПОЗНАВАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПРОВЕДЕНИЯ
РЕЛИГИОВЕДЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ В РЕСПУБЛИКЕ
КАЗАХСТАН**

Аннотация. В статье рассматриваются предпосылки возникновения документа заключения религиоведческой экспертизы, имеющего нормативное значение в правовой системе Республики Казахстан. Анализируются его правовые основы. Исходя из изменения религиозной ситуации за годы независимости, на основе правовых источников и исторических источников, относящихся к теме, будут выработаны новые связки, касающиеся возникновения религиоведческой экспертизы. В частности, будет дано правовое определение понятия религиоведческой экспертизы, проведен анализ истории религиоведческой экспертизы в Казахстане и обзор законодательства, касающегося религии, подробно проанализирована история создания государственного органа, ответственного за вопросы религии. Проводится частичный мониторинг функций государственного органа, ответственного за вопросы религии в республике, и религиоведческих экспертиз, проводимых созданными при нем центрами исследований проблем религии. Изучается общественное место и роль религиоведческой экспертизы. Кроме того, по действующим правилам анализируются критерии религиоведческой экспертизы и научно оцениваются официальные основы религиоведческой экспертизы, проводимые специализированными компетентными учреждениями. Уточняются объекты, по которым проводится религиоведческая экспертиза. В целом, важность проведения религиоведческой экспертизы для государства и общества обсуждается в правовом контексте.

Ключевые слова: религия, экспертиза, ислам, традиция, экстремизм, деструктив, закон, правила.

N. Arystanbekuly

Egyptian University of Islamic Culture Nur-Mubarak,
Almaty, Kazakhstan.

RELIGIOUS EXPERTISE IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN EDUCATIONAL VALUE OF DRIVING

Abstract. The article discusses the prerequisites for the emergence of the document of the conclusion of the religious expertise, which has normative significance in the legal system of the Republic of Kazakhstan. Its legal foundations are analyzed. Based on the changes in the religious situation over the years of independence, on the basis of legal sources and historical sources related to the topic, new bundles will be developed concerning the emergence of religious expertise. In particular, a legal definition of the concept of religious expertise will be given, an analysis of the history of religious expertise in Kazakhstan and a review of legislation relating to religion will be conducted, the history of the creation of a state body responsible for religious issues will be analyzed in detail. A partial monitoring of the functions of the State body responsible for religious issues in the republic and religious studies examinations conducted by the centers for research on religious issues established under it is carried out. The public place and the role of religious studies expertise are being studied. In addition, according to the current rules, the criteria of religious studies expertise are analyzed and the official foundations of religious studies expertise conducted by specialized competent institutions are scientifically evaluated. The objects for which religious studies expertise is carried out are specified. In general, the importance of religious studies expertise for the state and society is discussed in a legal context.

Key words: religion, expertise, Islam, tradition, extremism, destructive, law, rules.

Кіріспе. Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғаннан кейін ел азаматтарының діни сенім бостандығына еркіндік берілді (ҚР «Діни сенім бостандығы және бірлестіктер туралы» Заңы, 1995). Іле-шала 1995 жылы қабылданған Қазақстан Республикасы Конституциясында азаматтардың діни сенімді ұстанып, ұстанбауына кепілдік (ҚР Конституциясы, 1995) берілді. Демократиялық құндылықтар тұрғысынан алғанда, адам құқығын бағалау болып табылатын бұл бас-тамадан кейін Қазақстан аумағында мемлекет және дін қатынастары

жаңа деңгейге көтерілді. Қазақстан Республикасы азаматтары дінді ұстануға немесе ұстанбауға ерікті болғанмен, діни ұстанымдар мемлекеттің конституциялық құрылысы мен қоғам тұрақтылығына кері әсер етпеуі тиіс еді. Сол себепті, осы салаға жауапты мемлекеттік органдар ел аумағындағы діни нысандарға сараптама жүргізуді жүзеге асыра бастады. Алғашқыда бұрын-соңды тәжірибе болмағандықтан, дінтанулық сараптама жүргізу мәселесі бір ізге түсе қоймады. Кадр тапшылығы, заңнамалардың жетімсіздігі, мемлекеттік органның пәрменді бола алмауы т.б. өзекті мәселелер діни сараптамамен қамтамасыз етудің жеткілікті деңгейде жүргізілмеуіне өз әсерін тигізді. Дегенмен, 2000-шы жылдардан кейін аталған мәселелер өз шешімін тауып, дінтанулық сараптама жүргізу ісі жолға қойыла бастады. Дінтанулық сараптама жүргізуге жауапты мекемелердің жүйелі жұмыс істеуі өз жемісін беріп, Қазақстан Республикасы бұл мәселе бойынша өзге елдерге үлгі бола аларлық деңгейге көтерілді. Мақалада осы мәселелерді жан-жақты зерделеуді негізге алдық.

Тақырыптың негіздемесі. Қазақстан Республикасының 1992 жылы 15 қаңтарда қабылданған «Діни сенім бостандығы және діни бірлестіктер туралы» заңының 4 бабында: «Мемлекет Қазақстан Республикасының заң актілерінде белгіленген негіздер бойынша дінтану сараптамасын жүргізуге құқылы» (ҚР «Діни сенім бостандығы және бірлестіктер туралы» Заңы, 1992) деп, республика аумағында дінтанулық сараптама жүргізілетінін атап көрсеткен. Мемлекеттің қауіпсіздігі мен тұтастығын сақтау үшін дінтанулық сараптама жүргізу ісін қолға алу, қай жағынан алып қарағанда да оң бастама екені сөзсіз. Оны кімдер жүргізуге құқылы дегенге келетін болсақ, аталған заңның 4 бабында: «Дінтану сараптамасы діни ұйымдар, қоғамдық бірлестіктер, мемлекеттік органдар өкілдерінің, дінтанушылардың, заңгерлердің және ар-ождан бостандығы құқығы саласындағы басқа да мамандардың қатысуымен жүргізіледі. Дінтану сараптамасын жүргізу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды» (ҚР «Діни сенім бостандығы және бірлестіктер туралы» Заңы, 1992) деп, бұл мәселені атқарушы биліктің жүзеге асыратындығы көрсетілген.

Алайда, дінтанулық сараптама жүргізу ісі заңда қарастырылғанмен, оны іске асыру ісі бірден қолға алына қойған жоқ. Жалпы, «Діни сенім бостандығы және діни бірлестіктер» туралы Заңның 1 бабында «діни бірлестіктермен байланыс жөніндегі уәкілетті органның жұмыс істейтіндігі» (ҚР «Діни сенім бостандығы және бірлестіктер туралы» Заңы, 1995) айтылғанмен, алғашқыда елдегі діни ахуалды Қазақстан Республикасы Президент Әкімшілігі, Қазақстан Республикасы Үкімет

Аппараты, Әділет министрлігінің бөлімдері бақылап келді (Б. Есмахан, М. Исахан., 2021: 56 б). Ал, атқарушы билік құрамында дін мәселелеріне жауапты арнайы консультативті орган 2000-шы жылы құрылды (Б. Есмахан, М. Исахан., 2021: 59 б). Осыған байланысты Қазақстан Республикасындағы дінтанулық сараптама жүргізу ісі тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында ойдағыдай жүзеге аса қоймады. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі діни бірлестіктерді тіркеу кезінде кейбір діни мәселелерге ғана дінтанулық сараптама жүргізіп отырды (ҚР «Діни сенім бостандығы және бірлестіктер туралы» Заңы, 1992). Сонымен қатар, қоғамға қауіп төндірген діни мәселелерге қатысты қылмыстық іс ашылғанда, құқық қорғау органдары қылмыстық іс жүргізу барысында және сот процесі барысында дінтанулық сараптама жүргізетін (ҚР қылмыстық-процесстік кодексі, 2014). Ал бұл мәселені толық реттеу үшін атқарушы билік республикадағы дінтанулық сараптаманы жүйелеп, ортақ база қалыптастыру ісін қолға алуы керек еді. Өйткені, республика аумағында діни мәселелер күннен күнге шиеленісіп келе жатты.

Мақсаты мен міндеті: Тақырыпқа қатысты құқықтық деректер мен тарихи дереккөздерді және зерттеушілердің теологиялық ой-тұжырымдарын басшылыққа ала отырып, ғылыми мәселелерді талдай келіп, мақалада көздеген басымдыққа қол жеткізу үшін мынадай мақсат-міндеттерді негізге алдық:

- Дінтанулық сараптама түсінігіне талдау жасау;
- Қазақстандағы дінтанулық сараптама тарихына талдау;
- Қазақстан Республикасының дінге қатысты заңнамаларына тоқталу;
- Қазақстан Республикасындағы дін мәселелеріне жауапты мемлекеттік органның құрылу тарихына саралау;
- Қазақстан Республикасындағы дін мәселелеріне жауапты мемлекеттік органның функциясын зерделеу;
- Дін мәселелерін зерттеу орталығы жүргізген дінтанулық сараптамаларды талдау;
- Дінтанулық сараптаманың қоғамдық орны мен рөлін зерделеу;
- Дінтанулық сараптама өлшемдерін зерделеу;
- Дінтанулық сараптама жүргізудің ресми және ресми емес негіздерін бағалау;
- Дінтанулық сараптама жүргізілетін объектілерді нақтылау.

Ғылыми әдіснамалық негіздері. Мақаланың ғылыми әдіснамалық негізін әлеуметтік құбылыстарды танып білудің диалектикалық әдісі, жүйелік-құрылымдық, салыстырмалы талдау, логикалық және

теориялық, тарихи әдіс, кезеңдендіру, талдау-саралау, дінтанулық сараптау әдістері құрайды.

Негізгі бөлім. Мемлекет пен қоғамға қауіпті базбір діни ұйымдарға тыйым салынғанмен, олардың идеологиясы әртүрлі жолдармен елімізге тарап жатты. Экстремистік діни ұйымдардың идеологиясы таралуының алдын алу үшін дінтанулық сараптама жүргізудің құқықтық негізін жасау қажеттілігі туындады. Осыған байланысты Қазақстан Республикасы Үкіметі 2012 жылғы 7 ақпандағы № 209 Қаулысымен «Дінтану сараптамасын жүргізу қағидалары» атты заңнамалық актіні қабылдады («Дінтану сараптамасын жүргізу қағидаларын бекіту туралы», 2012). Еліміздегі дінтану сараптамасы осы заңда көзделген қағидаларға сай жүргізіле бастады.

Агенттік құрылған 2011 жылдың мамыр айынан 2012 жылдың соңына дейін барлығы 1063 материалға сараптама жүргізілді. Ал, агенттіктің аумақтық департаменттеріне барлығы 5587 материал келіп түскен. Агенттіктің орталық аппаратында жеке және заңды тұлғалардан дінтану сараптамасын жүргізу жөнінде 274 өтініш жазылған. Оның ішінде миссионер ретінде тіркелу жөніндегі өтінішпен 56 материал, агенттіктің аумақтық департаменттеріне жеке және заңды тұлғалардың өтініштері бойынша 1189 материал, Қазақстан Республикасының кітапхана қорларынан 66 кітап келіп түскен. Агенттікке келіп түскен материалдың ішінде 38 жарғы, 2 оқу бағдарламасы, 950 кітап, 59 диск, 14 діни мақсаттағы зат қамтылған. Аумақтық департаменттерге келіп түскен 5587 материалдың ішінде 181 жарғы, 5244 кітап, 159 диск, 3 діни мақсаттағы заттар бар. Агенттік тарапынан жүргізілген дінтану сараптамасының нәтижесінде мазмұнында діни алауыздықты тудыруға себеп болатын фактілер кездесетіні анықталған 12 әдебиет қорытындыларымен бірге сот сараптамасын тағайындау және жүргізу үшін Ішкі істер министрлігіне жолданған. Сонымен қатар мазмұнында Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келетін, әлеуметтік араздықтар тудыруы мүмкін мәтіндер кездесетін 44 материал айқындалған. Аталған әдебиеттердің түпнұсқасы мен сараптама қорытындылары сот сараптамасын жүргізу үшін Ұлттық қауіпсіздік комитетіне жолданған (А. Әбдірәсілқызы, 2012). Сонымен қатар, кейбір діни ағым жақтаушылары ұжымдық ережеге ерем деп өз дүние-мүлкінен бас тартып жатады. Секталардың көпшілігі діни ағым мүшелерін бұрынғы міндеттерінен бас тартуға шақырады. Оған материалдық жауапкершілік те кіреді (Тутинова, 2020: 83 б).

Қазақстан Үкіметі қабылдаған 2012 жылы «Дінтану сараптамасын жүргізу қағидалары» атты заңнамалық актісі бойынша сараптама

жүргізуші мемлекеттік органның толық атауы, сарапшының аты-жөн, оның біліктілігі туралы мәліметтер, сараптама нысанының діни бағыты, сараптама нысанының атауы мен сараптама нысанының саны (*Методическое пособие по вопросам проведения религиозно-ведческой экспертизы* (Республика Казахстан. 2013: 31 б) нақтыланып, көрсетілуі тиіс болды. Егер, алдағы уақытта діни нысанға жасалған қорытындыға өтініш беруші келіспеген жағдайда, сараптама жасаған мекемеге және сарапшыға заңда көрсетілген негіздермен өз уәжін айтуға мүмкіндік қарастырылды.

Діни сараптама жасауды негізінен Дін істері Агенттігінің құрамындағы «Діни сараптама басқармасы» және ведомства жанынан құрылған «Дін мәселелері жөніндегі ғылыми зерттеу және талдау орталығы» мен «Мәдениеттер мен діндердің халықаралық орталығы» жүзеге асырды. Нақты айтар болсақ, «Дін мәселелері жөніндегі ғылыми зерттеу және талдау орталығы» діни әдебиеттер мен діни заттарға, ал «Мәдениеттер мен діндердің халықаралық орталығы» интернет ресурстарына дінтанулық сараптама жүргізуді өз міндетіне алды. Дінтанулық сараптаманы жүргізуші сарапшылар негізінен аталған орталықтың ғылыми қызметкерлері еді.

Қорытынды. Еліміздегі дінтану сараптамасын жүргізудегі оң нәтижелер мемлекет пен қоғам тұрақтылығын қамтамасыз етуге өз үлесін қосып келеді. Бүгінгі күнге дейін елімізде он мыңдаған діни нысанға дінтану сараптамасы жасалды. Сонымен қатар, мемлекет дер кезінде діни ахуалды зерттеп, бақылап, реттей алатын құзырлы органдар мен арнаулы мекемелерді құра алды. Қажет кезде аталған мемлекет механизмін жетілдіріп отырды. Қазақстан аумағына еніп жатқан, сондай-ақ, баспалар мен студиялардан және интернетте жарық көретін әрбір діни нысанға дінтанулық сараптама жүргізілендіктен, қоғамның рухани тұтастығы сақталынып, Қазақстан халқы бейбіт өмір сүруге қол жеткізуде. Бұл сөз жоқ Қазақстанның даму көрсеткіші болып табылады.

Иә, еліміздің зайырлылықтың іріктеу модельіне өтуі немесе мемлекет пен дін қатынасын реттеудегі қазақстандық үлгінің қалыптасуы діни ахуалдың оң реттелуіне өз әсерін тигізді. Дінтанулық сараптама жүргізу Қазақстан Республикасының дін саласындағы мемлекеттік саясатының бір парасы ретінде қарастырылады. Осының нәтижесінде мемлекет пен қоғамға қауіп тудыруы мүмкін көптеген діни нысандардың ел аумағына таралуының жолы кесілді. Сондай-ақ, дінтанулық сараптама жүргізу ісі Қазақстан халқының рухани дамуына игі әсер ететін діни нысандардың таралуына оң ықпал етті. Осының арқасында Қазақстан

қоғамының рухани тұтастығы қамтамасыз етілуде. Ендігі кезекте мемлекет дінтанулық сараптама жүргізудің осы қарқынын одан ары қарай үдете түсетін құқықтық механизмдерді қарастыруы тиіс.

Information about the author:

N. Arystanbekuly – Phd doctoral student of the 2nd year of religious studies at the Egyptian University of Islamic Culture Nur-Mubarak, Orcid.org: 0000-0002-2867-2875.

ӘДЕБИЕТТЕР:

Қазақстан Республикасы «Діни сенім бостандығы және бірлестіктер туралы» Заңы. Егемен Қазақстан газеті. 1992. №12.

Қазақстан Республикасы Конституциясы. «Елорда» баспасы. Алматы, 1995.

Бауыржан Есмахан, Мұхан Исахан. Мемлекет және дін арақатынасы: қазақстандық модель. «Нұр-мұбарак» баспасы. Алматы, 2021. 56 бет.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексі. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231>.

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінің «Дінтану сараптамасын жүргізу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 7 наурыздағы № 83-84 қаулысы.

Айнұр Әбдірәсілқызы. Дінтану сараптамасы: міндеттер мен мәселелер.

<https://abai.kz/post/14930>.

Методическое пособие по вопросам проведения религиозно-экспертной экспертизы (Республика Казахстан. РГУ. «Научно-исследовательского и аналитического центра» по вопросам религии Агентства Республики Казахстан по делам религий. **Редакционная коллегия:** Главный редактор – Шлымова Г.Е., ответственные редакторы – Т.А. Козырев, А. Абдирасилқызы. НИАЦ, г. Астана, 2013.

Тутинова Нургуль Ерманатовна. Әлеуметтік-мәдени конфликтілердегі діни фактор (Қазақстан мысалында). Phd докторлық диссертация. Алматы, 2020.

REFERENCES:

Law of the Republic of Kazakhstan» on freedom of religion and associations». Egeмен Kazakhstan newspaper. 1992. №12.

Constitution Of The Republic Of Kazakhstan. Publishing house «elorda». Almaty, 1995.

This Video Is Unavailable The relationship between the state and religion: the Kazakhstan model. Nur-Mubarak publishing house. Almaty, 2021. 56 page.

Criminal Procedure Code of the Republic of Kazakhstan. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231>.

Resolution of the Ministry of Justice of the Republic of Kazakhstan dated March 7, 2012 No. 83-84 «on approval of the rules for conducting religious studies expertise».

Aynur Abdirasilkyzy. Religious studies expertise: tasks and problems. <https://abai.kz/post/14930>.

Methodological recommendations on conducting religious expertise (Republic of Kazakhstan. «No.» I said. «Scientific research and analytical center «» on religious issues of the agency of the Republic of Kazakhstan on Religious Affairs.» Editorial board: main editor – G. E. Shlymova, responsible editors – T.A. Kozyrev, A. Abdirasilkyzy. NIATS G. Astana, 2013.

Tutinova Nurgul Yerkanatovna. Religious factor in socio-cultural conflicts (on the example of Kazakhstan). Phd doctoral dissertation. Almaty, 2020.

ПАМЯТИ

доктора юридических наук, профессора, академика НАН РК

БАЙМАХАНОВА МУРАТА ТАДЖИ-МУРАТОВИЧА

01.11.1933 – 04.06.2022 гг.

4 июня 2022 года ушел из жизни крупный казахстанский ученый, доктор юридических наук, профессор, академик НАН РК Баймаханов Мурат Таджи-Муратович.

Мурат Таджи-Муратович родился 1 ноября 1933 года в г. Алматы. После окончания школы поступил на юридический факультет Московского государственного университета им. М. В. Ломоносова, который с отличием окончил в 1957 году. В 1973 году защитил диссертацию на тему «Противоречия в развитии правовой надстройки социалистического общества и пути их разрешения».

Мурат Таджи-Муратович работал в Министерстве юстиции Казахстана, а после окончания аспирантуры полностью посвятил свою жизнь науке, пройдя путь от научного сотрудника, научного секретаря, заведу-

ющего отделом, заместителя директора до директора одного из ведущих научных организаций Казахстана – Института философии и права.

Основные направления научных исследований ученого были вопросы конституционного права, теории государства и права, политологии.

Учитывая его глубокие знания в области государственного права, большой опыт, он был назначен председателем Конституционного Суда Республики Казахстан, проработав на этой должности с 1992 по 1995 годы.

С 1995 года – проректор университета «Кайнар» и Высшей школы права «Әділет». Принимал участие в создании Конституции Казахстана и законопроекта об органах государственного управления.

В 1978-1993 годах выступал с докладом на международных конгрессах в США, Франции, Бразилии и других странах.

Мурат Таджи-Муратович внес большой вклад в развитие и становление юриспруденции независимого Казахстана. Ему принадлежат разработки общей теории и методологии права, теории государства, основ конституционного права (сочетание Конституции и текущего законодательства, влияние Основного закона на закрепление, защиты и обеспечения приоритетности прав и свобод человека и гражданина), концепции правового государства и гражданского общества.

Наиболее крупными научными достижениями ученого являются: комплексная разработка проблем противоречий в развитии правовой надстройки при социализме, а также исследование вопроса о становлении правового государства и конституционном процессе в Республики Казахстан.

Мурат Таджи-Муратович оставил бесценное научное наследие: он автор более 300 научных работ, в том числе монографий «Становление суверенитета Республики Казахстан»; Взаимодействие правового сознания с моралью и нравственностью в обществе переходного периода, которые служат неисчерпаемым источником знаний для студентов, магистрантов, преподавателей-юристов.

Вся жизнь Мурат Таджи-Муратович, его научно-педагогическая, организаторская и общественная деятельность служит прекрасным примером умелого сочетания теории и практики, глубоких научных изысканий с активным участием в решении как фундаментальных, так и практических задач.

За большие заслуги перед страной ему было присвоено звание Лауреата премии имени *Чокана Валиханова*, имеет медали и Почетные

грамоты РК, а в 2020 году Указом Президента РК награждён *орденом «Парасат»*.

Президиум НАН РК скорбит о невосполнимой утрате, выражает глубокое соболезнование родным и близким Мурата Таджи-Муратовича.

В нашей памяти Мурат Таджи-Муратович навсегда останется талантливым организатором науки, выдающимся ученым-юристом, безгранично преданным своей профессии и избранному пути, соратником, патриотом Казахстана, оставившим яркий и незабываемый след в истории отечественной науки!

Светлая память о Баймаханове Мурате Таджи-Муратовиче навсегда сохранится в наших сердцах!

Президиум НАН РК

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Г.У. Азимова, А.А. Сатбекова

ЗАМАНАУИ МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАРДЫ ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ
ӘДІСТЕМЕСІНДЕ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ.....5

Н. Арыстанбекұлы

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ДІНТАНУЛЫҚ САРАПТАМА
ЖҮРГІЗУДІҢ ТАҒЫЛЫМДЫҚ МӘН-МАҢЫЗЫ.....20

Н.А. Ахметова, Г.А. Кажигалиева, М.М. Шайжанова

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА МЕКТЕПТЕ БІЛІМ БЕРУДІҢ
ЖАҒАРТЫЛҒАН МАЗМҰНЫ КОНТЕКСІНДЕ ОРЫС ТІЛІН
ИНТЕГРАТИВТІ ОҚЫТУ.....28

А.Е. Әбілқасымова, М.Р. Кушербаева, С. Тамаев, Д.А. Демисенова

СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН ФИЗИКА МЕН
МАТЕМАТИКАНЫҢ ПӘНАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСЫ НЕГІЗІНДЕ
ҰЙЫМДАСТЫРУ.....42

І.Н. Ерсари, Э.А. Бакирова

ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ОҚЫТУ КЕЗІНДЕ ҚОЛДАНУ
МҮМКІНДІКТЕРІ.....56

Қ. Жаңабаев, А. Ш. Тұрғанбаева, Б. Б. Ешметова

XV-XVIII ҒАСЫРЛАРДАҒЫ ЖЫРАУЛАР ҚОЛДАНЫСЫНДАҒЫ ТҰРАҚТЫ
ТОПОНИМИКАЛЫҚ БІРЛІКТЕРІНІҢ СЕМАНТИКАСЫ-ПАТРИОТТЫҚ
ТӘРБИЕ ОБЪЕКТІСІ РЕТІНДЕ.....69

А.А. Куралбаева, Н. Әмірбек, Д.Е. Бауыржановна

БІРІНШІ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ОҚУ МЕН ЖАЗУДЫ ҮЙРЕТУ
ӘДІСТЕРІ.....83

Б.С. Қапалбек, Н.Н. Оразхан

ҰЛТ ҰСТАЗЫНЫҢ БАСТАУЫШ МЕКТЕПКЕ ҚАТЫСТЫ ҒЫЛЫМИ-
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҰСТАНЫМДАРЫ (Ахмет Байтұрсынұлының
150 жылдығына арналған).....99

Д.Е. Муратбекова, А.Ж. Сапарғалиева

БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ
СӨЙЛЕУ ӘРЕКЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУҒА ДАЙЫНДАУДЫҢ
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....110

А.С. Орынбекова, Г.Ж. Меңлібекова
БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ІС-ӘРЕКЕТКЕ
ДАЯРЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫ ЭКСПЕРИМЕНТТІК ЗЕРТТЕУ.....126

Э.Ә. Өтебаева, А.Ә. Солтанбекова, А.Б. Шормақова
ҚАЗАҚ ҚЫЗЫНА ҚАТЫСТЫ ИДИОЭТНИКАЛЫҚ БІРЛІКТЕРДІҢ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖӘНЕ ЭТНОТАНЫМДЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....136

М.Е. Рахметов, А.К. Садвақасова
ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУ ПЛАТФОРМАЛАРЫН ҚҰРУ ЖӘНЕ ЖҮЗЕГЕ
АСЫРУДЫҢ ПРАКТИКАЛЫҚ АЛҒЫШАРТТАРЫ.....149

А.Д. Сыздықбаева, У.М. Әбдіғапбарова
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНАН KEЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ СУБЪЕКТИЛЕРІНІҢ
АКАДЕМИЯЛЫҚ АЛАЯҚТЫҚТАРЫ: МӘНІ, ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....161

Халел Агнур
БОЛАШАҚ ДИПЛОМАТТАРДЫҢ ШЕТТІЛДІК МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ
КОММУНИКАТИВТІК ДИСКУРСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА КӘСІБИ
БАҒЫТТАЛҒАН ТІЛДІК КУРСЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....179

М.Е. Ыбраим, С.Б. Тәліп, Л.К. Бактыбаева
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДАҒЫ «МЕКТЕП ЖЕТІЛУ»
ПСИХО-ФИЗИОЛОГИЯЛЫҚ СИПАТТАРЫН ТАЛДАУ.....192

ЭКОНОМИКА

С.С. Аюбаева, Э. Жуперкене, Л.И. Кусаинова, А.С. Ибраева
ХАЛЫҚТЫҢ СЕНІМІ – ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕМЛЕКЕТТІК
АППАРАТЫНЫҢ БЕДЕЛ МЕНЕДЖМЕНТІ АСПЕКТИЛЕРІНІҢ БІРІ
РЕТІНДЕ..... 204

**С.Х. Бейсембекова, М.Р. Сихымбаев, З.Қ. Қалиасқарова,
Қ.Б. Жұманазаров, А.К. Алпысбаева**
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДАҒЫ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ: МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУДІ ДАМУДЫҢ
ТЕОРИЯЛЫҚ-ӘДІСНАМАЛЫҚ ТӘСІЛДЕРІ.....221

Ғ.М. Жұрынов, А.А. Муталиева, А.Е. Есболова, С. Дырка
СҮТ ӨНІМДЕРІ ШАҒЫН КЕШЕНДЕРІНІҢ КООПЕРАЦИЯСЫ ЖӘНЕ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУ ОРТАСЫНА ЫҚПАЛДАСУЫ.....237

**Б.Н. Исабеков, С.И. Игильманова, К.Е.Хасенова, Н.М. Анарбеков,
А.К. Бакпаева, Б. Шошай**
ҚАЗАҚСТАН АЙМАҚТАРЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫ:
ПРОБЛЕМАЛАРЫ МЕН БОЛАШАҒЫ.....252

**А.С. Кадырова, Г.Т. Кунуркульжаева, Б.Ж. Болатова,
М. А. Тлеубергена, Н.Б. Султамуратова, М. Жанат**
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫНЫҢ
ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ.....264

М.А. Қанабекова Л.Қ. Маткаримова, С.А. Файзуллина
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫНЫҢ
ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....280

**Г.Е. Керімбек, Б.К. Нурмағанбетова, З.О. Иманбаева, К.Б.Сатымбекова,
А.А. Нұрғалиева**
КӘСПОРЫННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫН ЖЕТІЛДІРУДІҢ
НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ.....292

А.Ж. Құрмантаева, Ж.А.Оспанбаев, С.Н.Абиева
ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫНДАҒЫ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ
ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....305

Г. Лухманова, Г. Сейтова, Н. Сартанова, Г. Абаева
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АУЫЛШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР.....317

**А.А. Ниязбаева, Д.А. Амержанова, Б. Куантқан, А.Ж. Ибрашева,
Р.Б. Сартова, М.К. Каримбергенова**
ЭКОНОМИКАНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ СЕКТОРЛАРЫНА
ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫҢ КОНЦЕПТУАЛДЫҚ АСПЕКТИЛЕРІ.....327

Н.Н. Нұрмұхаметов, Ж.С. Булхайрова, Э. В.Белоусова, Ш. Косымбаева
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРҒЫНҮЙ САЯСАТЫН ДАМУ: ҚАЗІРГІ
ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ДАМУ ПРОБЛЕМАЛАРЫ.....339

А.Б. Пиязбаева
ЭКОНОМИКАЛЫҚ САНА МЕН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ОЙЛАУ:
ӨЗАРА БАЙЛАНЫС ДИАЛЕКТИКАСЫ.....360

Л.С. Спанкулова, З.К. Чуланова, Е. Нұрұлы, Ж.С. Исаева
ДӘРІЛІК САҚТАНДЫРУДЫ ЕНГІЗУДІ БАҒАЛАУДЫҢ ӨДІСТЕМЕЛІК
ТӘСІЛДЕРІ.....379

ҒАЛЫМДЫ ЕСКЕ АЛУ

Заң ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі Баймаханов
Мұрат Тәжі-Мұратұлын еске алу.....397

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Г.У. Азимова, А.А. Сатбекова

ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ВНЕДРЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ
МОБИЛЬНЫХ ПРИЛОЖЕНИЙ В МЕТОДИКУ ПРЕПОДАВАНИЯ
КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА.....5

Н. Арыстанбекұлы

ПОЗНАВАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПРОВЕДЕНИЯ РЕЛИГИОВЕДЧЕСКОЙ
ЭКСПЕРТИЗЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....20

Н.А. Ахметова, Г.А. Кажигалиева, М.М. Шайжанова

ИНТЕГРАТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ РУССКОМУ ЯЗЫКУ В КОНТЕКСТЕ
ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....28

А.Е. Абылкасымова, М.Р. Кушербаева, С. Тамаев, Д.А. Демисенова

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ
МЕЖПРЕДМЕТНЫХ СВЯЗЕЙ ФИЗИКИ И МАТЕМАТИКИ.....42

И.Н. Ерсари, Э.А. Бакирова

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
РЕСУРСОВ В ОБУЧЕНИИ.....56

К. Жанабаев, А.Ш. Тургенбаева, Б.Б. Ешметова

СЕМАНТИКА УСТОЙЧИВЫХ ТОПОНИМИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ ЖЫРАУ
XV-XVIII ВЕКОВ - ОБЪЕКТ ПАТРИОТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ.....69

А.А. Куралбаева, Н. Амирбек, Д.Е. Бауыржановна

МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ПЕРВОКЛАССНИКОВ РАННЕМУ ЧТЕНИЮ
И ПИСЬМУ.....83

Б.С. Капалбек, Н.Н. Оразхан

НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОЗИЦИИ УЧИТЕЛЯ НАЦИИ ПО
ОТНОШЕНИЮ К НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ (Посвящено 150-летию
Ахмета Байтурсынова).....99

Д.Е. Муратбекова, А.Ж. Сапаргалиева

ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К
ФОРМИРОВАНИЮ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У МЛАДШИХ
ШКОЛЬНИКОВ.....110

А.С. Орынбекова, Г.Ж. Менлибекова
ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ
ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ
К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....126

Э.А. Утебаева, А.А. Солтанбекова, А.Б. Шормакова
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ И ЭТНОЯЗЫКОВЫЕ ОСНОВЫ
ИДИОЭТНИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ ПО ОТНОШЕНИЮ К ОБРАЗУ
КАЗАХСКОЙ ДЕВУШКИ.....136

М.Е. Рахметов, А.К. Садвакасова
ПРАКТИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ СОЗДАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ
ПЛАТФОРМ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ.....149

А.Д. Сыздыкбаева, У.М. Абдигапбарова
АКАДЕМИЧЕСКОЕ МОШЕННИЧЕСТВО СУБЪЕКТОВ
ПОСТДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: СУЩНОСТЬ, ТЕКУЩЕЕ
СОСТОЯНИЕ.....161

Халел Агнур
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО –ОРИЕНТИРОВАННОГО
ЯЗЫКОВОГО КУРСА В ФОРМИРОВАНИИ ИНОЯЗЫЧНОГО
МЕЖКУЛЬТУРНОГО КОММУНИКАТИВНОГО ДИСКУРСА БУДУЩИХ
ДИПЛОМАТОВ.....179

М.Е. Ыбраим, С.Б. Талип, Л.К. Бактыбаева
АНАЛИЗ ПСИХО-ФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК «ШКОЛЬНОЙ
ЗРЕЛОСТИ» У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....192

ЭКОНОМИКА

С.С. Аюбаева Э. Жуперкене Л.И. Кусаинова, А.С. Ибраева
ДОВЕРИЕ НАСЕЛЕНИЯ, КАК ОДИН ИЗ АСПЕКТОВ РЕПУТАЦИОННОГО
МЕНЕДЖМЕНТА ГОСУДАРСТВЕННОГО АППАРАТА РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН.....204

**С.Х. Бейсембекова, М.Р. Сихимбаев, З.К. Калиаскарова, К.Б. Жуманазаров,
А.К. Алпысбаева**
ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НЕДРОПОЛЬЗОВАНИИ
КАЗАХСТАНА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ
К РАЗВИТИЮ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ.....221

Ғ.М. Жұрынов, А.А. Муталиева, А.Е. Есболова, Стефан Дырка
КООПЕРАЦИЯ И ИНТЕГРАЦИЯ МАЛЫХ МОЛОЧНО-ПРОДУКТОВЫХ
ПОДКОМПЛЕКСОВ В ИННОВАЦИОННУЮ.....237

Б.Н. Исабеков, С.И. Игильманова, К.Е. Хасенова, Н.М. Анарбеков, А.К. Бакпаева, Б. Шошай ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНОВ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	252
А.С. Кадырова, Г.Т. Кунуркульжаева, Б.Ж. Болатова, М. А. Тлеубергена, Н.Б. Султамуратова, М. Жанат СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	264
М.А. Канабекова, Л.К. Маткаримова, С.А. Файзуллина СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	280
Г.Е. Керимбек, Б.К. Нурмаганбетова, З.О. Иманбаева, К.Б. Сатымбекова, А.А. Нурғалиева ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	292
А.Ж. Курмантаева, Ж.А. Оспанбаев С.Н. Абиева СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ЭКОНОМИКЕ КАЗАХСТАНА.....	305
Г. Лухманова, Г. Сейтова, Н. Сарганова, Г. Абаева ФИНАНСОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	317
А.А. Ниязбаева, Д.А. Амержанова, Б. Куанткан, А.Ж. Ибрашева, Р.Б. Саргова, М.К. Каримбергенова КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В ИННОВАЦИОННЫЕ ОТРАСЛИ ЭКОНОМИКИ.....	327
Н.Н. Нурмухаметов, Ж.С. Булхайрова, Э.В. Белоусова, Ш. Косымбаева РАЗВИТИЕ ЖИЛИЩНОЙ ПОЛИТИКИ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ.....	339
А.Б. Пиязбаева ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОЗНАНИЕ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ: ДИАЛЕКТИКА ВЗАИМОСВЯЗИ.....	360
Л.С. Спанкулова, З.К. Чуланова, Е. Нурулы, Ж.С. Исаева МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ВНЕДРЕНИЯ ЛЕКАРСТВЕННОГО СТРАХОВАНИЯ.....	379
ПАМЯТИ УЧЕНОГО	
Памяти доктора юридических наук, профессора, академика НАН РК Баймаханова Мурата Таджи-Муратовича.....	397

CONTENTS

PEDAGOGY

G.U. Azimova, A.A. Satbekova

EFFECTIVE APPROACHES FOR INTEGRATING MODERN MOBILE APPLICATIONS INTO KAZAKH LANGUAGE TEACHING.....5

N. Arystanbekuly

RELIGIOUS EXPERTISE IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN EDUCATIONAL VALUE OF DRIVING.....20

N.A. Akhmetova, G.A. Kazhigalieva, M.M. Shaizhanova

INTEGRATIVE TEACHING OF THE RUSSIAN LANGUAGE IN THE CONTEXT OF THE UPDATED CONTENT OF SCHOOL EDUCATION IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....28

A.E. Abylkasymova, M.R. Kuserbaeva, S. Tamaev, D.A. Demissenova

ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS ON THE BASIS OF INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS BETWEEN PHYSICS AND MATHEMATICS.....42

I.N. Yersari, E.A. Bakirova

POSSIBILITY OF USING DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES IN THE TEACHING.....56

K. Zhanabaev, A.Sh. Turganbayeva, B.B. Eshmetova

SEMANTICS OF STABLE TOPONYMIC UNITS OF ZHYRAU XV-XVIII CENTURIES - THE OBJECT OF PATRIOTIC EDUCATION.....69

A.A. Kuralbayeva, N. Amirbek, D.B. Yesenkulova

METHODS OF TEACHING FIRST GRADERS TO EARLY READING AND WRITING.....83

Kapalbek B.S., Orazkhan N.N.

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL POSITIONS OF THE NATIONAL TEACHER IN RELATION TO PRIMARY SCHOOL (Dedicated to the 150th anniversary of Akhmet Baitursynov).....99

D.YE. Muratbekova, A.Zh. Sapargaliyeva

FEATURES OF PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR THE FORMATION OF SPEECH ACTIVITY OF YOUNGER PUPILS.....110

A.S. Orynbekova, G.Zh. Menlibekova EXPERIMENTAL RESEARCH WORK ON THE FORMATION OF THE READINESS OF FUTURE SOCIAL PEDAGOGUES FOR PROFESSIONAL ACTIVITY.....	126
E.A. Utebayeva, A.A. Soltanbekova, A.B. Shormakova METHODOLOGICAL AND ETHNO-LINGUISTIC FOUNDATIONS OF IDIOETHNIC UNITS IN RELATION TO THE IMAGE OF A KAZAKH GIRL.....	136
M.E. Rakhmetov, Sadvakassova A.K PRACTICAL PREREQUISITES FOR THE CREATION AND IMPLEMENTATION OF DISTANCE LEARNING PLATFORMS.....	149
A. Syzdykbayeva, U. Abdigapbarova ACADEMIC FRAUD BY POST-GRADUATE EDUCATION SUBJECTS: ESSENCE, CURRENT STATUS.....	161
Khalel Agnur THE EFFECTIVENESS OF A PROFESSIONALLY–ORIENTED LANGUAGE COURSE IN THE FORMATION OF A FOREIGN -LANGUAGE INTERCULTURAL COMMUNICATIVE DISCOURSE OF FUTURE DIPLOMATS.....	179
M.Ye. Ybraim, S.B. Talip, L.K. Baktybaeva AN ANALYSIS OF THE PSYCHO-PHYSIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF “SCHOOL MATURITY” IN PRESCHOOL CHILDREN.....	192
ECONOMICS	
S.S. Ayubayeva, E. Zuperkiene, L.I. Kussainova, A.S. Ibrayeva PUBLIC CONFIDENCE AS ONE OF THE ASPECTS OF REPUTATION MANAGEMENT OF PUBLIC SERVICE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	204
S.Kh. Beisembekova, M.R. Sikhimbayev, Z.K. Kaliaskarova, K.B. Zhumanazarov, A.K. Alpysbayeva INNOVATIVE ACTIVITY IN THE SUBSOIL USE OF KAZAKHSTAN: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF ITS STATE REGULATION.....	221
G.M. Zhurynov, A.A. Mutaliyeva, A.Ye. Yesbolova, S.Dyrka COOPERATION AND INTEGRATION OF SMALL DAIRY AND FOOD SUBCOMPLEXES INTO AN INNOVATIVE DEVELOPMENT ENVIRONMENT.....	237

B.N. Isabekov, S. Igilmanova, K.Khassenova, N.M. Anarbekov, A.K. Bakpayeva, B. Shoshay INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF KAZAKHSTAN: PROBLEMS AND PROSPECTS.....	252
A.S. Kadyrova, G.T. Kunurkulzhayeva, B.Z. Bolatova, M.Tleubergenova, N.B. Sultamuratova, M. Zhanat MODERN STATE AND PROSPECTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	264
M.A. Kanabekova, L.K. Matkarimova, S.A. Faizullina CURRENT STATE OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	280
G. Kerimbek, B. Nurmaganbetova, Z. Imanbayeva, K. Satymbekova, A. Nurgaliyeva THE MAIN DIRECTIONS OF IMPROVING THE ECONOMIC SITUATION OF THE ENTERPRISE.....	292
A. Kurmantaeva, Zh.A. Ospanbayev S.N. Abieva THE CURRENT STATE OF STRUCTURAL CHANGES IN THE ECONOMY OF KAZAKHSTAN.....	305
G. Lukhmanova, G. Seitova, N.Sartanova, G. Abayeva FINANCIAL RELATIONS IN AGRICULTURE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	317
A. Niyazbayeva, D. Amerzhanova, B. Kuantkan, A. Ibrasheva, R. Sartova, M. Karimbergenova CONCEPTUAL ASPECTS OF INVESTMENT IN INNOVATIVE BRANCHES OF ECONOMICS.....	327
N.N. Nurmukhametov, Z.S. Bulkhairova, E.V. Belousova, S. Kossymbayeva DEVELOPMENT OF HOUSING POLICY IN KAZAKHSTAN: CURRENT STATE AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT.....	339
A.Piyazbayeva ECONOMIC CONSCIOUSNESS AND ECONOMIC THINKING: THE DIALECTIC OF INTERCONNECTEDNESS.....	360
L.S. Spankulova, Z.K. Chulanova, Ye. Nuruly, Zh.S. Issayeva METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE INTRODUCTION OF DRUG INSURANCE.....	379
MEMORY OF SCIENTISTS	
In memory of Doctor of Law, Professor, academician of NAS RK Baymakhanov Murat Tadjı-Muratovich.....	397

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Директор отдела издания научных журналов НАН РК *А. Ботанқызы*

Заместитель директор отдела издания научных журналов НАН РК *Р. Жәліқызы*

Редакторы: *М.С. Ахметова, Д.С. Аленов*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадырановой*

Подписано в печать 30.06.2022.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

25,5 п.л. Тираж 300. Заказ 3.